

ĮSTATYMŲ LEIDYBA LIETUVOJE: SAMPRATA IR INSTITUCINIS MODELIS (2005)

Tyrėjas: P. Ragauskas

Tyrimo metu buvo sistemiškai analizuojama įstatymų ir įstatymų leidybos samprata, taip pat Seimo, Tautos bei kitų įstatymų leidyboje dalyvaujančių subjektų galios, jų realus vaidmuo įstatymų leidyboje. Tyrimo pagrindu parengtame darbe nagrinėjamos teisės teorijai ir konstitucinei teisei aktualiausios problemos. Kai kurios problemos analizuojamos ir kitiems socialiniams mokslams (visų pirma, politologijai) reikšmingais aspektais.

Pirmoje darbo dalyje, remiantis įvairių autorių darbais, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija, analizuojami įstatymo požymiai bei funkcijos, įstatymų leidybos principai, įstatymų leidėjų kompetencijos ir diskrecijos ribos, sprendžiami kiti įstatymų leidybos sampratai svarbūs klausimai (kaip antai įstatymų leidybos ir viešosios nuomonės santykis). Kadangi minėtos problemos analizuojamos ne vien teoriniu, bet ir pozityviosios teisės aspektu, netgi ši – iš esmės teorinio pobūdžio – darbo dalis turi akivaizdžių praktinio pritaikomumo galimybių.

Antroji darbo dalis pradedama nuo įstatymų leidėjų analizės. Čia sistemiškai vertinami Tautos ir Seimo, kaip įstatymų leidėjų, privalumai ir trūkumai. Atskleidžiamos Seimo dominavimo įstatymų leidyboje priežastys. Aptariami ir modeliuojami alternatyvūs galių paskirstymo variantai. Šią analizę logiškai pratęsia išsamus kitų įstatymų leidybos proceso dalyvių (Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Seimo narių, Seimo komitetų ir komisijų, piliečių ir pan.) įgalinimų tyrimas. Kartu tiriamas ir praktinis tų įgalinimų panaudojimas. Teorinės analizės papildymas duomenimis apie praktinį turimų galių panaudojimą leidžia parodyti realiai veikiančią įstatymų leidybos Lietuvoje modelį. Aptariant atskirų įstatymų leidybos proceso dalyvių įgalinimus, nevengiama svarstyti ir įvairių siūlymų keisti esamą galių pasiskirstymą. Neretai kaip galimų reformų pavyzdžiai naudojama Europos, Amerikos bei kitų užsienio šalių konstitucinė praktika.

Antroji darbo dalis baigiama Konstitucinio Teismo įtakos įstatymų leidybai vertinimu. Čia pateikiama ne tik „negatyviosios“ įstatymų leidybos bei Teismo jurisprudencijos įtakos „pozityviajai“ įstatymų leidybai analizė, bet ir aptariama su Teismo prisiimtu vienintelio oficialaus Konstitucijos aiškintojo statusu susijusi problematika.

Pagrindinės tyrimo išvados:

- 1) įstatymų leidyboje Seimo kompetencija ir diskrecija yra ribota;
- 2) nepaisant kai kurių Prezidentui suteiktų galių, vienintelė Seimą, kaip įstatymų leidėją, efektyviai atsverianti institucija yra Konstitucinis Teismas;
- 3) Konstitucinio Teismo pretenzijos savo jurisprudencija susaistyti įstatymų leidėją nėra pagrįstos Konstitucijos tekstu, todėl dėl autentiškos išraiškos stokojančios galios (ne)buvimo derėtų aiškiai pasisakyti pačiame Konstitucijos tekste.